

ความรับผิดชอบของบรรณาธิการสื่อใหม่ ในคดีหมิ่นประมาท

“สื่อมวลชนในยุคสื่อใหม่จึงต้องทำงานด้วยความระมัดระวังและรับผิดชอบต่อมากขึ้น เพราะโอกาสในการกระจายข่าวสารข้อมูลก็คือโอกาสในการถูกฟ้องคดีหมิ่นประมาท”

ประเด็นความรับผิดชอบต่อบรรณาธิการในสื่อใหม่ เป็นปัญหาที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร เพราะในขณะที่โลกหมุนเวียนเปลี่ยนไปทุกนาที แต่กฎหมายที่ใช้บังคับ โดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท ใช้มาไม่น้อยกว่าครึ่งศตวรรษ เนื้อหาจากนี้ เป็นบทสรุปของงานเอกสารส่วนบุคคลว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสื่อใหม่ ที่เสนอต่อวิทยาลัยการยุติธรรม หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๑๔

งานเอกสารส่วนบุคคล เรื่อง ‘ความรับผิดชอบต่อสื่อมวลชนในยุคสื่อใหม่: กรณีศึกษาบุคคลที่ควรรับผิดชอบต่อการทำหมิ่นประมาท’ ในเบื้องต้นได้พิจารณาถึงความรับผิดชอบต่อสื่อมวลชนซึ่งอาจจำแนกได้เป็นความรับผิดชอบต่อเชิงจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อในแง่กฎหมาย อาจกล่าวได้ว่า ความรับผิดชอบต่อเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของจิตสำนึกนั้น น่าจะเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า เพราะหากมีจิตสำนึกในการนำเสนอข่าวสาร ข้อมูล ด้วยความรับผิดชอบต่อ และตระหนักรู้ถึงผลกระทบ ความเสียหาย ต่อเกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลอื่นแล้ว ก็จะมีผลในเรื่องของกฎหมายด้วย

* บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ กรรมการ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ประธานกรรมการบริหารศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน สถาบันอิศรา

การฟ้องคดีหมิ่นประมาท เป็นปัญหาสำคัญสำหรับสื่อมวลชน โดยเฉพาะการที่โจทก์หรือผู้เสียหาย ใช้กฎหมายหมิ่นประมาทเป็นเครื่องมือในการฟ้องปิดปาก นอกจากนี้ พัฒนาการของเครื่องมือสื่อสารทันสมัยยังเพิ่มความเสี่ยงในการถูกฟ้องคดี

การฟ้องคดีหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา รวมทั้งการฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิด มีพัฒนาการที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่ฟ้องเฉพาะข้อความที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นวิถีใหม่ของการสื่อสารสำหรับคนในสังคมไทย ไม่เพียงคนที่อยู่ในยุค iGeneration เกิดหลังปี ๒๕๕๒ ที่เติบโตท่ามกลางสังคมอินเทอร์เน็ตเท่านั้น หากอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตยังมีเหนือคนยุค generation X และ Y ซึ่งเกิดก่อนหน้านั้นด้วย

ฉะนั้น ปรากฏการณ์การฟ้องคดีหมิ่นประมาทและละเมิดจากข้อความที่ปรากฏในเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ กลายเป็นปรากฏการณ์ร่วมที่เกิดขึ้นเกือบทุกคดีในปัจจุบัน ปัญหาก็คือ บุคคลใดเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายในคดีหมิ่นประมาทในสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อใหม่ นอกเหนือจากผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายในคดีหมิ่นประมาทในหนังสือพิมพ์ ซึ่งก็ยังเป็นประเด็นปัญหาอยู่มาก เนื่องจากข้อสันนิษฐานตามกฎหมายว่าบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา เป็นผู้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้เปลี่ยนแปลงหลักการไปแล้ว หลังจากที่พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์มีผลใช้บังคับ เมื่อ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

ทุกวันนี้ หนังสือพิมพ์รายวันฉบับหลัก ๆ ในประเทศไทย รวมทั้งหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ ที่ดำเนินการโดยคนไทย สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่ง ต่างพัฒนาเว็บไซต์ เป็นการกระจายธุรกิจการส่งข่าวสารข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ด้วยความรวดเร็ว และให้บริการข่าวสารแบบให้เปล่า เว็บไซต์บางแห่ง เช่นเว็บไซต์ ASTV ผู้จัดการ เว็บไซต์ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก มีจำนวนผู้อ่านมากกว่าหนังสือพิมพ์หลายเท่า

อย่างไรก็ตาม ช่องทางสารที่เพิ่มขึ้นนี้ ก็เปิดโอกาสให้สื่อสารมวลชนมีความเสี่ยงในการถูกฟ้องคดีมากขึ้นดังกล่าวแล้ว ทั้งผู้ที่คัดลอกข่าวไปโพสต์ซ้ำ และผู้ที่เข้ามาอ่านเว็บไซต์โดยตรง ในขณะที่กระบวนการทำงานและการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของบุคคลในเว็บไซต์แต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน และในทางคดีความเมื่อมีการฟ้องคดีหมิ่นประมาทในเว็บไซต์ การใช้ดุลพินิจของศาลก็มีความแตกต่างกันด้วย

บทบาทหน้าที่ในการแสวงหาข่าวสารและการนำเสนอข้อมูลข่าวสารไปสู่ความรับรู้ของประชาชนจัดได้ว่าเป็นหน้าที่หลักของสื่อมวลชน แต่ในหลายครั้งมักก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นอยู่เสมอ ทั้งโดยตั้งใจไม่เจตนา หรือโดยนโยบายขายข่าวขององค์กรสื่อแต่ละแห่ง

หลายคดีมีการฟ้องร้อง อีกหลายเรื่องไม่มีการฟ้องร้องหรือดำเนินคดีใด ๆ สาเหตุอาจเกิดจากผู้เสียหายไม่ทราบถึงสิทธิในการเรียกร้อง หรือเยียวยาความเสียหาย หรือผู้เสียหายไม่ต้องการมีคดีความ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาด้านของสื่อมวลชนแล้ว มีประเด็นที่น่าสนใจว่า หากสื่อมวลชนทราบว่าการกระทำของสื่อมวลชนเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลอื่นซึ่งมีความผิดตามกฎหมายแล้ว เหตุใดจึงยังมีการกระทำในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่เสมอ

เหตุผลดังกล่าว อาจตอบได้ทั้งในแง่ของธุรกิจ และการทำหน้าที่ในเชิงวิชาชีพ เช่น สื่อมวลชนต้องการขายข่าว ในฐานะที่สื่อมวลชนเป็นทั้งสถาบันสาธารณะ ที่มีจุดมุ่งหมายในเชิงอุดมการณ์ และสถาบันหรือองค์กรทางธุรกิจ ที่ต้องแสวงหากำไร

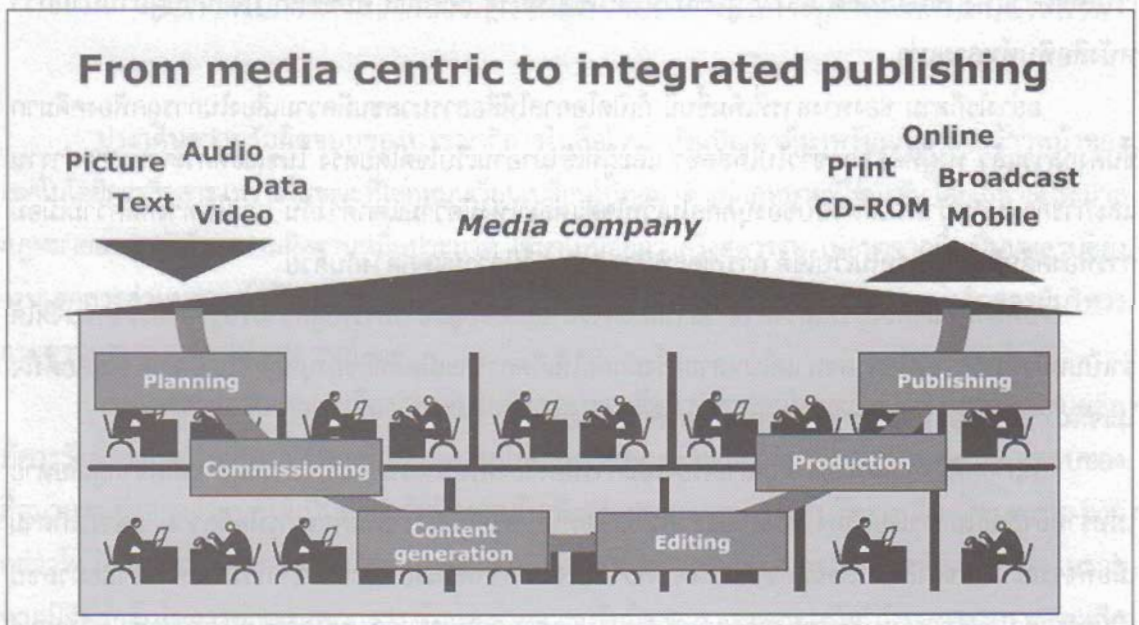
สื่อมวลชนต้องการที่จะตอบสนองความอยากรู้ อยากเห็น อันเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ซึ่งก็ตอบ
ใจกันในธุรกิจเช่นกัน เนื่องจากสถานภาพความเป็น ‘บุคคลสาธารณะ’ (public figure) ของผู้ที่ตกเป็นข่าว
ซึ่งสื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่ขุดคุ้ย ค้นหาความจริง วิพากษ์ วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา เพื่อประโยชน์สาธารณะ
หนึ่งคือการทำหน้าที่ ‘สุนัขเฝ้าบ้าน’ ไม่ว่าจะข่าวสาร ข้อมูลที่นำเสนอจะเข้าข่ายให้มีการฟ้องคดีฐานหมิ่น
ประมาทหรือไม่ก็ตาม

องค์กรสื่อที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสภากาชาดหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่ง
ประเทศไทย รวมทั้งศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน สถาบันอิศรา ก็มีการศึกษาในประเด็นเรื่อง
บุคคลสาธารณะ และพยายามจะเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมคำว่า ‘บุคคลสาธารณะ’ เป็นข้อยกเว้นความผิด
ฐานหมิ่นประมาท

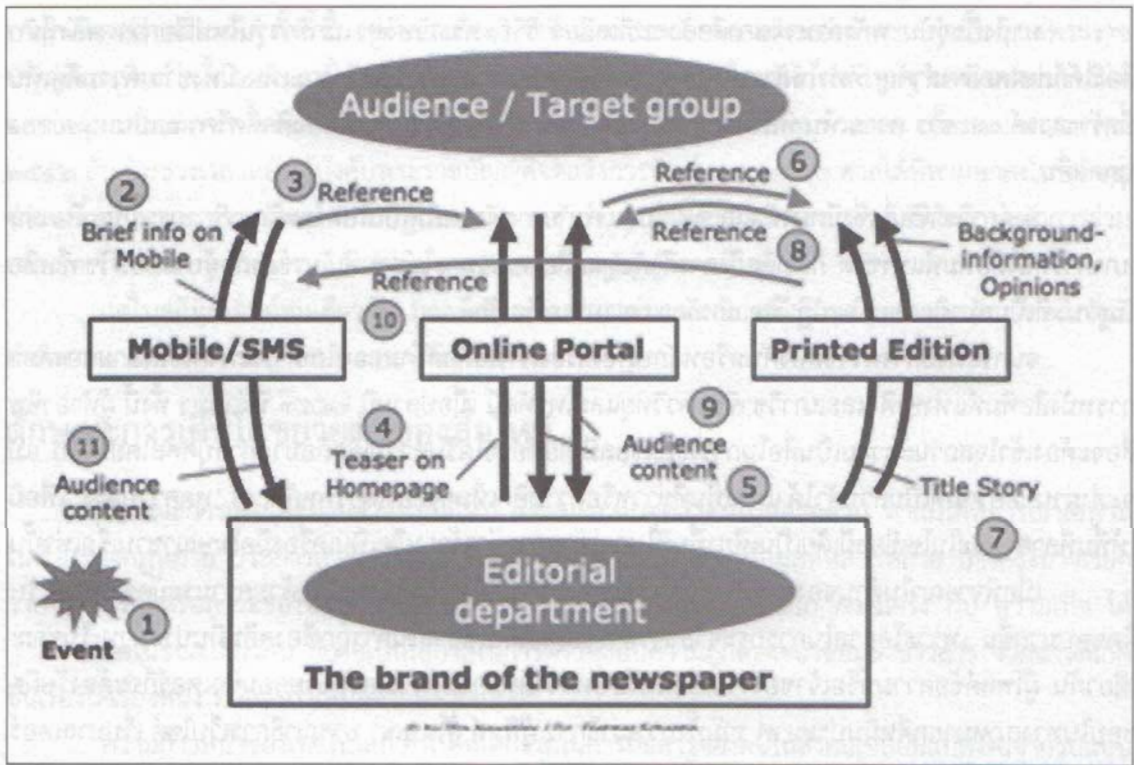
งานเอกสารส่วนบุคคลชั้นนี้ ต้องการตอบคำถาม ๓ ประการ คือ (๑) การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ ส่งผลต่อ
การทำงาน และความรับผิดชอบในทางกฎหมายของสื่อมวลชนอย่างไร โดยเฉพาะบุคคลที่ควรรับผิดชอบต่อ
การกระทำความผิดในคดีหมิ่นประมาท (๒) การวินิจฉัย พิจารณา และพิพากษาคดีของศาลในคดีหมิ่นประมาทที่
เกี่ยวข้องกับสื่อใหม่ มีหลักการอย่างไร และ (๓) ลักษณะการเติบโต ขยายตัวของสื่อใหม่ ส่งผลกระทบต่อสังคม
อย่างไร ซึ่งจากการศึกษาจำแนกผลในด้านต่าง ๆ ได้ ดังจะกล่าวต่อไป

การเกิดขึ้นของสื่อใหม่กับผลต่อการทำงาน

การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ส่งผลต่อการทำงานของสื่อรวดเร็วมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดช่องว่าง
ในการตรวจสอบความถูกต้อง เป็นธรรมของข่าวสาร ข้อมูล เพื่อหลีกเลี่ยงและลดผลกระทบที่จะเกิดกับบุคคลอื่น

รูปแบบของ media company หรือบริษัทสื่อในปัจจุบัน มีความแตกต่างจากบริษัทสื่อในอดีต ที่
กระบวนการทำงานจากข้อความ ภาพ เสียง ที่ผ่านสายพานการผลิต จะแปรรูปข่าวซึ่งเป็นวัตถุดิบเหล่านั้นเป็น
สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น แต่ในยุคสื่อใหม่ ภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง เนื้อหาที่ส่งผ่านเข้าไป สามารถ
แปรสภาพเป็นสื่อประเภทต่าง ๆ หลากหลายมากขึ้น ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกระจายเสียงและภาพ รวมทั้งสื่อใหม่

เกิดรูปแบบการสื่อสารแบบข้ามสื่อ มุ่งเน้นที่เนื้อหา กองบรรณาธิการจะมีหน้าที่ในการผลิตเนื้อหา โดยไม่ต้องคำนึงว่าเนื้อหานั้น จะส่งผ่านช่องทางใดอีกต่อไป ทั้งนี้ช่องทางการส่งสารผ่านสื่อออนไลน์ กำลังกลายเป็นช่องทางหลักของสื่อในอนาคต

ปรากฏการณ์สื่อใหม่ สื่อสังคมออนไลน์ ยังเป็นประเด็นร้อน เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเด็นความห่วยใยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการส่งข้อมูล ข่าวสาร ข้อความ ความคิด ความเห็น ผ่านเครือข่ายสื่อสังคม ที่ทำให้เกิด ‘ภาพเสมือนจริง’ ที่แยกไม่ออกระหว่างความจริงกับความเท็จ

การที่ผู้ส่งสาร ซึ่งจะเป็นใครก็ได้ในสังคม สามารถส่งสารไปยังมวลชนได้ด้วยความรวดเร็วฉับพลันทันที ในขณะที่ผู้รับสารก็อาจขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราว หรือประเด็นที่กำลังกล่าวถึง แล้วเชื่อหรือส่งต่อข้อความนั้น ไปยังบุคคลอื่น ๆ โดยขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบก็นับเป็นอันตรายไม่น้อยไปกว่าโอกาสของผู้คนที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หรือทำให้โฉมหน้าของการรายงานข่าวเปลี่ยนแปลงไป

ในแง่บวก สื่อสังคมออนไลน์ (social media) จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการรายงานข่าวผ่านช่องทางใหม่ ๆ เพื่อความรวดเร็ว หลากหลาย และการส่งผ่านไปยังชุมชนคนรุ่นใหม่ ที่โดยปกติไม่ได้พึ่งพาสื่อเก่ามากนัก

เอริก เซลดิน ผู้ผลิตข่าวโทรทัศน์อิสระ (Eric Seldin, Freelance Television Producer) ที่รายงานข่าวช่วงวิกฤตการณ์การเมืองไทย ให้สัมภาษณ์สำนักข่าวเอพีว่า เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น การรายงานสดผ่านดาวเทียมด้วยคอมพิวเตอร์วางตัว รวมทั้งระบบเครือข่ายโซเชียลมีเดีย เช่น ยูทูบ (You Tube) และทวิตเตอร์ (Twitter) ได้ก่อให้เกิดการปฏิวัติการรายงานข่าวอย่างสิ้นเชิง

เสถียร วิริยะพรรณพงศา แห่งสำนักข่าวเนชั่น อธิบายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาที่ผ่านมา คือ ‘พลังที่จับต้องได้’

พลังอำนาจแห่งการสื่อสารได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างคาดไม่ถึงในหลายครั้งของประวัติศาสตร์ คนไทยกลุ่มหนึ่งบุกเข้าไปสังหาร กระทบทารณกรรม นักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๖ ตุลาคม เพราะการปลุกระดมของวิทยุยานเกราะ คนไทยแยกแ่งเป็นสี่ เป็นกลุ่ม เป็นพวกก็ด้วยอิทธิพลของสื่อ

มาถึงปัจจุบัน พลังอำนาจของสื่อสังคมที่เสถียร วิริยะพรรณพงศา นักข่าวรุ่นใหม่เรียกว่า พลังที่จับต้องได้ก็ส่งผลอย่างสำคัญ ที่ทำให้สังคมไทยท่วมท้นไปด้วยข่าวสาร ความคิด ความเห็น มีทั้งข่าว ความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ และข่าว ความเห็น ที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น

องค์กรวิชาชีพสื่อซึ่งมีหน้าที่ดูแล รับผิดชอบ กำกับการทำงานให้เป็นไปตามหลักจรรยาบรรณของสื่อ เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ก็เริ่มคิดถึงการกำกับดูแลสื่อใหม่เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ ในฐานะที่เป็นสมาชิกและต้องปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ

จนกระทั่งมีการตราข้อบังคับหรือหลักปฏิบัติเรื่องการใช้อีเมลสื่อสารออนไลน์ ประกาศใช้ในนามของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ เมื่อปลายปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ทั้งนี้ ผู้ทำอาชีพสื่อจะต้องเข้าใจสถานะความเป็นสื่อในการใช้โซเชียลมีเดียที่อาจได้รับความเชื่อถือมากกว่าบุคคลโดยทั่วไป แม้จะส่งผ่านข้อความที่เป็นส่วนตัวได้ แต่ในพื้นที่ข่าวหรือความคิดเห็นยังต้องเคารพหลักการ ‘พูดความจริง’ เพื่อให้พื้นที่สาธารณะในโซเชียลมีเดียเป็นเพียงพื้นที่ในการกระจายข่าวร้ายหรือเป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น

เมื่อพิจารณาในด้านของการทำงาน สื่อมวลชนในยุคสื่อใหม่จึงต้องทำงานด้วยความระมัดระวังและรับผิดชอบมากขึ้น เพราะโอกาสในการกระจายข่าวสารข้อมูลก็คือโอกาสในการถูกฟ้องคดีหมิ่นประมาท ในขณะที่เดียวกัน ผู้โพสต์ข้อความหรือเจ้าของงานเขียนหรือบทความที่อาจส่งผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ก็ต้องรับผิดชอบในทางกฎหมายคดีหมิ่นประมาท รวมทั้งบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการเว็บไซต์ เว็บมาสเตอร์ที่มีส่วนรู้เห็นในข้อความหมิ่นประมาท อาจต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการร่วม

การวินิจฉัย พิพิจารณา และพิพากษาคดีของศาล

ด้วยความเคารพในการใช้ดุลพินิจของศาล เมื่อสื่อมวลชนมีการกระทำที่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นแล้ว อาจจำเป็นต้องพิจารณาถึง ‘เจตนา’ ประกอบกับกฎหมายที่บัญญัติไว้ในขณะนั้นว่าเป็นความผิดด้วย

พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติให้บรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการร่วมกับผู้ประพันธ์ บรรณาธิการจึงน่าจะไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประพันธ์ หากอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย นำสืบไม่ได้ว่าบรรณาธิการมีส่วนร่วมในการประพันธ์บทประพันธ์หรือมีส่วนร่วมรู้เห็นกับการโฆษณาบทประพันธ์ในหนังสือพิมพ์ที่ตนเป็นบรรณาธิการ ถือว่าบรรณาธิการไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย ดังที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่าบุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ศาลไม่อาจนำหลักสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่ได้ยกเลิกไปแล้วมาพิจารณาถึงโทษบรรณาธิการได้ ซึ่งในหลายคดี ศาลยังคงใช้หลักกฎหมายเดิมมาลงโทษจำเลย

โดยปกติ เมื่อสื่อมวลชนมีการกระทำที่ถือว่าเป็นการหมิ่นประมาท หากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ในด้านจริยธรรมและหลักเกณฑ์ในด้านกฎหมาย จะพบว่า หลักเกณฑ์ในด้านกฎหมายที่เป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบและกำหนดโทษของสื่อมวลชนที่ใช้บังคับอยู่ ประกอบด้วย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ว่าด้วยการรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน

๒. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางแพ่งในคดีละเมิด

๓. ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญา

พิจารณาจากหลักเกณฑ์ของกฎหมายทั้งสามฉบับ พบว่าการกระทำของสื่อมวลชนเพียงกรรมเดียว สื่อมวลชนอาจต้องมีความรับผิดทั้งในทางแพ่งและทางอาญา แต่ในบางกรณีอาจจะต้องรับผิดในทางแพ่ง หรือ

อาญาเพียงอย่างเดียวก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดของการกระทำนั้น ๆ แต่พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่ได้ยกเลิกไปแล้ว ศาลจะนำมาประกอบการพิจารณาโทษฐานหมิ่นประมาทมิได้ แต่การพิจารณาพิพากษาคดีหมิ่นประมาทในสื่อใหม่เรื่องหนึ่งของศาลจังหวัดสมุทรสาคร เมื่อ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒ อันเป็นช่วงเวลาหลังใช้บังคับพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยซึ่งเป็นบรรณาธิการ โดยไม่ปรากฏในทางพิจารณาเลยว่า จำเลยมีส่วนกระทำความผิดในฐานะตัวการร่วมอย่างใด ซึ่งเป็นการลงโทษตามหลักสันนิษฐานของพระราชบัญญัติการพิมพ์

แต่ในคดีที่มีโจทก์คนเดียวกัน มูลคดีเดียวกัน ต่างแต่บรรณาธิการซึ่งเป็นจำเลย ศาลจังหวัดดลิ่งชั้นมีคำพิพากษาเมื่อ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ให้ยกฟ้องโจทก์

ลักษณะการเติบโตขยายตัวของสื่อใหม่

ลักษณะการเติบโตขยายตัวของสื่อใหม่ ส่งผลกระทบต่อสังคมในหลายด้าน หากมิได้พิจารณาเฉพาะในเรื่องของกฎหมาย ประการสำคัญที่สุด สังคมยุคสื่อใหม่ จะมีข่าวสารข้อมูลที่หลากหลาย บางครั้งอาจเรียกว่าการท่วมท้น หรือภาวะของข้อมูล ข่าวสารไหลล้น ทำให้คนในสังคมไม่อาจแยก ‘ความจริง’ กับ ‘ความเท็จ’ ได้

แต่ในขณะเดียวกัน ก็อาจเป็นโอกาสในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ข่าวสาร จากข่าวที่เกิดขึ้นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มีการนำเสนอจากหลายแหล่ง

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้พฤติกรรมในการสื่อสารของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม จากที่เป็นผู้คอยรับสารเพียงอย่างเดียว (passive) กลายเป็นผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข่าวสาร (active) และสามารถสร้างหรือผลิตเนื้อหาข่าวสารนำเสนอได้ด้วยตัวเอง (generate contents) เช่นเดียวกับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

บทสรุปและข้อเสนอ

๑. การเปลี่ยนแปลงหลักการ ในการพิจารณาความผิดของบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา จากพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาเป็นพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ทำให้หลักการวินิจฉัยของศาลเปลี่ยนไป แต่ในหลายคดียังคงมีการพิจารณาพิพากษาที่ใช้หลักสันนิษฐานการเป็นตัวการร่วมของบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา มาตัดสินลงโทษจำเลย การศึกษาวิจัย หรือการจัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคลในอนาคต จึงควรมีการศึกษา วิจัย เรื่องนี้ให้ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น

๒. ถึงแม้ไม่มีกฎหมายกำหนดโทษหมิ่นประมาท สำหรับผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา แต่หน้าที่ในการตรวจสอบ ดูแล และควบคุมเนื้อหา ข่าวสาร ข้อมูล ก่อนทำการตีพิมพ์ หรือนำเสนอผ่านสื่อใหม่ หรือสื่อรูปแบบอื่น ๆ บรรณาธิการก็จำเป็นต้องตระหนักถึงผลกระทบความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น โดยยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสำคัญ

๓. โอกาสในการเข้าถึงและใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของประชาชนทั่วไป เช่นเดียวกับสื่อมวลชนอาชีพ อาจก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นโดยง่าย องค์กรสื่อ หรือรัฐ ควรพิจารณาจัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับสื่อใหม่ หรือการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

๔. ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในสื่อใหม่ กรณีที่มีการนำข่าว หรือข้อความนั้นไปโพสต์ต่อในเว็บไซต์อื่น ๆ เช่น Google ควรต้องกำหนดเงื่อนไขเวลาที่โจทก์หรือผู้เสียหายมีสิทธิที่จะนำคดีมาฟ้องร้อง หากไม่แล้วความรับผิดชอบของบรรณาธิการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะหาที่สุดมิได้

